

פרשת בהעלותך – חמישי

(א) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נַעֲלָה הָעֶזְנוֹ מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת:

רש"י אַּחֲרָיִם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי: נִמְצְאָת אֶתְּהָ אֹמֵר: שְׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ חֹסֵר עֲשָׂרָה יָמִים עָשׂוּ בַּחוּרְבַּ, שְׁהָרִי בְּרָאשׁ-חֹדֶשׁ סִינַי חָנּוּ שָׁם וְלֹא נִסְעוּ עַד עֲשָׂרִים בְּאֵיֶר לַשָּׁנָה הַבָּאָה:

(ב) וַיָּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיֵּשְׁבּוּ הָעֶזְנוֹ בַּמִּדְבָּר פָּאֲרֹן:

רש"י אַּחֲרָיִם לְמִסְעֵיהֶם: כִּמְשַׁפֵּט הַמִּפְרָשׁ לְמַסַּע דְּגָלֵיהֶם, מִי רֹאשׁוֹן וּמִי אַחֲרוֹן. בַּמִּדְבָּר פָּאֲרֹן: קְבָרוֹת הַתַּאֲוָה בַּמִּדְבָּר פָּאֲרֹן הָיָה וְשָׁם חָנּוּ מִמַּסַּע זֶה:

(ג) וַיָּסְעוּ בְּרֹאשׁוֹנָה עַל־פִּי יְהוָה בִּיר־מִשָּׁה:

(ד) וַיָּסַע דָּגֵל מַחֲנֶה בְּנֵי יְהוּדָה בְּרֹאשׁוֹנָה לְצַבָּאתָם וְעַל־צִבְאוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן־עֲמִינָדָב:

(ה) וְעַל־צִבְאָ מִטָּה בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר נִתְנָאֵל בֶּן־צִוְעָר:

(ו) וְעַל־צִבְאָ מִטָּה בְּנֵי זְבוּלֹן אֱלִיָּאֵב בֶּן־חֶלֶן:

(ז) וְהוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וְנֹסְעוֹ בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נִשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן:

רש"י אַּחֲרָיִם וְהוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן: כִּיּוֹן שְׁנוּסַע דָּגֵל יְהוּדָה, נִכְנָסוּ אַהֲרֹן וּבְנָיו וּפָרְקוּ אֶת הַפָּרֹכֶת וְכָסּוּ בָּהּ אֶת הָאֲרוֹן, שְׁנֹאֲמַר (בַּמִּדְבָּר ד'): "וּבָא אַהֲרֹן וּבְנָיו בְּנוֹסַע הַמַּחֲנֶה" וּבְנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי פּוֹרְקִין הַמִּשְׁכָּן וְטוֹעֲנִין אוֹתוֹ בַּעֲגָלוֹת וְהָאֲרוֹן וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ שָׁל מִשָּׂא בְנֵי גֵרְשׁוֹן עוֹמְדִים מְכַסִּין וְנִתְּנִין עַל הַמוֹטוֹת עַד שְׁנוּסַע דָּגֵל מַחֲנֶה רְאוּבֵן וְאַחֵר כָּךְ "וְנֹסְעוּ הַקֹּהֲתִים":

(ח) וְנֹסַע דָּגֵל מַחֲנֶה רְאוּבֵן לְצַבָּאתָם וְעַל־צִבְאוֹ אֱלִיצֹר בֶּן־שְׂדִיאוֹר:

(ט) וְעַל־צִבְאָ מִטָּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדִי:

(י) וְעַל־צִבְאָ מִטָּה בְּנֵי־גָד אֱלִיסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:

(יא) וְנֹסְעוֹ הַקֹּהֲתִים נִשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַקִּימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאֵם:

רש"י אַּחֲרָיִם נִשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ: נוֹשְׂאֵי דְבָרִים הַמִּקְדָּשִׁים וְהַקִּימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן: בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי, שֶׁהֵיוּ קוֹדְמִים לָהֶם מִסַּע שְׁנֵי דְגָלִים הָיוּ מְקִימֵין אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּשֶׁהָיָה הָעֶזְנוֹ שׁוֹכֵן, וְסִימָן הַחֲנִיָּה נִרְאָה בְּדָגֵל מַחֲנֶה יְהוּדָה וְהֵם חוֹנִים, וְעִדֵּין בְּנֵי קָהַת בָּאִים מֵאַחֲרֵיהֶם עִם שְׁנֵי דְגָלִים הָאֲחֵרוֹנִים, הָיוּ בְנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי מְקִימֵין אֶת הַמִּשְׁכָּן, וְכִשְׁבָּאִים בְּנֵי קָהַת, מוֹצֵאִים אוֹתוֹ עַל מְכוּנוֹ וּמְכַנִּיסִין בּוֹ הָאֲרוֹן וְהַשְּׁלַחַן וְהַמִּנְוָרָה וְהַמִּזְבֵּחוֹת; וְזֵהוּ מִשְׁמַעוֹת הַמִּקְרָא "וְהַקִּימוּ" – מְקִימֵי הַמִּשְׁכָּן – אוֹתוֹ "עַד" – טָרַם – "בּוֹאֵם" – שָׁל בְּנֵי קָהַת:

(יב) וְנֹסַע דָּגֵל מַחֲנֶה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם וְעַל־צִבְאוֹ אֱלִישַׁמֶּע בֶּן־עֲמִיהוֹד:

(יג) וְעַל־צִבְאָ מִטָּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה גְּמַלְיָאֵל בֶּן־פְּרָהֲצוֹר:

(יד) וְעַל־צִבְאָ מִטָּה בְּנֵי בְנִימִן אֲבִידֹן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:

(טו) וְנֹסַע דָּגֵל מַחֲנֶה בְּנֵי־זָדָן מֵאֶסָף לְכָל־הַמַּחֲנֶה לְצַבָּאתָם וְעַל־צִבְאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן־עֲמִישָׁדִי:

רש"י אַּחֲרָיִם מֵאֶסָף לְכָל־הַמַּחֲנֶה: תַּלְמוּד יְרוּשָׁלַּמִּי: לְפִי שֶׁהָיָה שְׁבֹטוֹ שָׁל דָּן מְרַבָּה בְּאוֹכְלוֹסִין, הָיָה נוֹסַע בְּאַחֲרוֹנָה, וְכָל מִי שֶׁהָיָה מֵאַבְדֵּר דָּבָר הָיָה מַחֲזִירוֹ לוֹ. אֵיךְ מֵאֵן דָּאֲמַר: כְּתִבָּה הָיוּ מְהֻלְכִין, וּמִפִּיק לֵה מִן (בַּמִּדְבָּר ב): "כֹּאֲשֶׁר יַחֲנוּ בֵּן יִסָּעוּ". וְאֵיךְ דָּאֲמַרִי: כְּקוֹרָה הָיוּ מְהֻלְכִין. וּמִפִּיק לֵה מִן "מֵאֶסָף לְכָל־הַמַּחֲנֶה":

(טז) וְעַל־צִבְאָ מִטָּה בְּנֵי אֲשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עֶכְרָן:

(יז) וְעַל־צִבְאָ מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:

(יח) אֵלֶּה מִסְעֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצַבָּאתָם וַיָּסְעוּ:

רש"י אַּחֲרָיִם אֵלֶּה מִסְעֵי: זֶה סֹדֵר מִסְעֵיהֶם. וַיָּסְעוּ: בַּיּוֹם הַהוּא נִסְעוּ

(יט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֵתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים | אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֱתוּ אִתָּן לָכֶם לָכֶה אִתָּנוּ וְהִטְבַּנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבְרָטוֹב עַל־יִשְׂרָאֵל:

רש"י אַּחֲרָיִם חֹבָב: (ספרי) הוּא יִתְרוֹ, שְׁנֹאֲמַר (שׁוֹפְטִים ד'): "מִבְּנֵי חֹבָב חֹתֵן מֹשֶׁה" וּמָה תַּלְמוּד ל״מֹר? (שׁוֹמֵת ב): "וְתַבְאֲנָה אֶל־רְעוּאֵל אֲבִיהֶן?" מִלְּמַד, שֶׁהִתְיַנּוּקוֹת קוֹרִין לְאַבִּי אֲבִיהֶן "אֲבָא", וְשׁוֹמֵת הַרְבֵּה הָיוּ לוֹ: יִתְרֵי עַל שֵׁם שִׁיתָר פְּרָשָׁה אַחַת בַּתוֹרָה, חֹבָב עַל שֶׁחֹבָב אֶת הַתּוֹרָה וְכו'. נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם: (ספרי) מִיד עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים אָנוּ נִכְנָסִין לָאָרֶץ; שְׁבַמַּסַּע זֶה הִרְאִישׁוֹן נִסְעוּ עַל מִנַּת לְהַכְנִס לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲלֹא שֶׁחֲטָאוּ בַּמַּתְאֲוִינִים. וּמִפְּנֵי מָה שִׁתַּף מֹשֶׁה עֲצֻמוֹ עִמָּהֶם? שֶׁעִדֵּין לֹא נִגְזְרָה גְזֵרָה עָלָיו וְכִסְבוֹר שֶׁהוּא נִכְנָס):

(כ) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם־אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלְדֹתַי אֵלֶיךָ:

רש"י אַּחֲרָיִם אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלְדֹתַי: (ספרי) בְּשִׁבְלִי מִשְׁפַּחְתִּי:

(כא) וַיֹּאמֶר אֶל־נָא הַעֲזֹב אֶתְּנוּ כִּי | עַל־כֵּן יִדְעַתְּ חֲנֻתָנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם:

רש"י אַּחֲרָיִם אֶל־נָא הַעֲזֹב: אֵיךְ "נָא" אֵלֶּה לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ: לֹא נִתְּגַיֵּר יִתְרוֹ מִחֻבָּה; סְבוּר הָיָה שִׁישׁ לְגֵרִים חֶלֶק בְּאָרֶץ, עֲכָשׁוּ שְׂרָאָה שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק, הַנִּיחָם וְהִלֵּךְ לוֹ. כִּי עַל־כֵּן יִדְעַתְּ חֲנֻתָנוּ בַּמִּדְבָּר: כִּי נָאָה לָךְ לַעֲשׂוֹת זֹאת עַל אֲשֶׁר יִדְעַתְּ חֲנֻתָנוּ בַּמִּדְבָּר, וְרֹאיתָ נֹסִים וּגְבוּרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לָנוּ. כִּי עַל־כֵּן יִדְעַתְּ: כִּמוֹ: עַל אֲשֶׁר יִדְעַתְּ, כִּמוֹ (בְּרֹאשִׁית לז): "כִּי־עַל־כֵּן לֹא־נִתְּתִיָּה לְשִׁלָּה בְּנִי" (שׁ שׁ ח): "כִּי־עַל־כֵּן עֲבַרְתָּם" (שׁ שׁ ט): "כִּי עַל־כֵּן בָּאוּ" (שׁ שׁ ז): "כִּי עַל־כֵּן רִאִיתִי פְּנִיךָ". וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם: לְשׁוֹן עֹבֵר, כְּתִיב גּוֹמֹ. דָּבָר אַחֵר לְשׁוֹן עֵתִיד: כָּל דָּבָר וְדָבָר שִׁיתַּעֲלֶם מִעֵינֵינוּ תִּהְיֶה מְאִיר עֵינֵינוּ. דָּבָר אַחֵר: שֶׁתִּהְיֶה חֻבִּיב עֲלֵינוּ כְּגִלְגַּל עֵינֵינוּ, שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים י): "וְאֶהְבְּתֶם אֶת־הַגֵּר":

(כב) וְהָיָה כִּי־תֵלֶךְ עִמָּנוּ וְהָיָה | הַטוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהִטְבַּנוּ לָךְ:

רש"י אַּחֲרָיִם וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא וְגו': מָה טוֹבָה הֵיטִיבוּ לוֹ? אָמְרוּ: כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מַחְלֻקִין אֶת הָאָרֶץ הָיָה דִּשְׁנָה שֶׁל יִרְיָחוֹ ת"ק אֲמָה עַל ת"ק אֲמָה, וְהִנִּיחוּהוּ מִלְחָלָק; אָמְרוּ: מִי שִׁיבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּחֻלְקוֹ הוּא יִטְלָנוּ, וּבֵין כֵּךְ וּבֵין כֵּךְ נִתְּנוּהוּ לְבְנֵי יִתְרוֹ, לִיּוֹנָדָב בֶּן רֹכֵב, שְׁנֹאֲמַר: "וּבְנֵי קִינִי חֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מִעִיר הַתְּמָרִים וְגו'" (שׁוֹפְטִים א):

(כג) וַיָּסְעוּ מֵהָר יְהוָה הָרָדָּן שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נֹסַע לִפְנֵיהֶם הָרָדָּן שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:

רש"י אַּחֲרָיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים: מִהֵלֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים הִלְכוּ בַּיּוֹם אֶחָד, שֶׁהָיָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא חָפֵץ לְהַכְנִיסָם לָאָרֶץ מִיד. וְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נֹסַע לִפְנֵיהֶם הָרָדָּן שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (ספרי ב"ב יד) זֶה הָאֲרוֹן הַיּוֹצֵא עִמָּהֶם לְמַלְחָמָה וְכו'. שְׁכָרִי לוחֹת מִנְחִים, וּמִקְדָּשִׁים לִפְנֵיהֶם הָרָדָּן שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתַנּוֹן לָהֶם מְקוֹם חֲנִיָּה:

(כד) וַעֲנָן יְהוָה עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנֹסְעֵם מִן־הַמַּחֲנֶה:

רש"י אַּחֲרָיִם וַעֲנָן ה' עָלֵיהֶם יוֹמָם: שְׁכָעָה עֲנָנִים כְּתוּבִים בְּמִסְעֵיהֶם: אַרְבַּע מֵאֲרַבַּע רוּחוֹת וְאֶחָד לְמַעַלָּה וְאֶחָד לְמַטָּה וְאֶחָד לִפְנֵיהֶם, מִנְּמוֹךְ אֶת הַגְּבִיָּה וּמַגְבִּיָּה אֶת הַנְּמוֹךְ וְהוֹרֵג גִּזְעִים וְעֹקְרֵבִים. מִן הַמַּחֲנֶה: מִמְּקוֹם חֲנִיתָן:

יא וְהָיָה בַשָּׁתָא תַנְיִיתָא, בִּירְחָא תַנְיִנָא בְּעֶסְרִין בִּירְחָא; אִסְתַּלַּק, עֲנָנָא מַעֲלִין, מִשְׁכְּנָא דְסִדְרוּתָא.

יב וְנִטְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִטְלֵיהוֹן, מִמִּדְבָּרָא דְסִינַי; וְיִשְׂרָא עֲנָנָא, בַּמִּדְבָּרָא דְפָאֲרֹן.

יג וְנִטְלוּ, בְּקִדְמִיתָא, עַל מִימְרָא דִי, בִּידָא דְמִשָּׁה.

יד וְנִטַּל טִיקָס מִשְׁרִית בְּנֵי יְהוּדָה, בְּקִדְמִיתָא לְחִילֵיהוֹן; וְעַל חִילֵיהָ נַחֲשׁוֹן, בַּר עֲמִינָדָב.

טו וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא, דְבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר: נִתְנָאֵל, בַּר צִוְעָר.

טז וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא, דְבְנֵי זְבוּלֹן: אֱלִיָּאֵב, בַּר חֵילֹן.

יז וּמִתְפָּרַק, מִשְׁכְּנָא; וְנִטְלִין בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי, נְטִלֵי מִשְׁכְּנָא.

יח וְנִטְלִי, טִיקָס מִשְׁרִית רְאוּבֵן לְחִילֵיהוֹן; וְעַל חִילֵיהָ אֱלִיצֹר, בַּר שְׂדִיאוֹר.

יט וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא, דְבְנֵי שִׁמְעוֹן: שְׁמַעוֹן, בַּר שְׁלֹמִיאֵל, צוּרִישָׁדִי.

כ וְעַל חִילָא, דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד: אֱלִיסָף, בַּר דְּעוּאֵל.

כא וְנִטְלִין, בְּנֵי קָהַת, נְטִלֵי, מִקְדָּשָׁא; וּמְקִימֵין יֵת מִשְׁכְּנָא, עַד מִיתֵיהוֹן.

כב וְנִטְלִי, טִיקָס מִשְׁרִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן; וְעַל חִילֵיהָ אֱלִישַׁמֶּע, בַּר עֲמִיהוֹד.

כג וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא, דְבְנֵי מְנַשֶּׁה: גְּמַלְיָאֵל, בַּר פְּרָהֲצוֹר.

כד וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא, דְבְנֵי בְנִימִן: אֲבִידֹן, בַּר גִּדְעוֹנִי.

כה וְנִטְלִי, טִיקָס מִשְׁרִית בְּנֵי זָדָן מִכַּנִּישׁ לְכָל מִשְׁרִיתָא, לְחִילֵיהוֹן; וְעַל חִילֵיהָ אַחִיעֶזֶר, בַּר עֲמִישָׁדִי.

כו וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא, דְבְנֵי אֲשֵׁר: פַּגְעִיאֵל, בַּר עֶכְרָן.

כז וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא, דְבְנֵי נַפְתָּלִי: אַחִירַע, בַּר עֵינָן.

כח אֵלֶּין מִטְלֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, לְחִילֵיהוֹן; וְנִטְלוּ.

כט וְאָמַר מֹשֶׁה, לְחֹבָב בֶּן רְעוּאֵל הַמִּדְיָנָאָה חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה, נְטִלִין אֲנַחְנָא לְאַתְרָא דְאָמַר יי, יִתִּיָּה אִתִּין לָכוּן; אִיתָא עֲמָנָא וְנוֹטִיב לָךְ, אָרִי יי מְלִיל לְאִיתֵאָה טַבְתָּא עַל יִשְׂרָאֵל.

ל וְאָמַר לִיה, לֹא אִיזִיל: אֵלֶּהִין לְאַרְעֵי וְלִלְדוּתֵי, אִיזִיל.

לא וְאָמַר, לֹא כַעַן תִּשְׁבּוּק יִתְנָא: אָרִי עַל כֵּין יִדְעַתָּא, כִּד הוֹינָא שְׁרֹן בַּמִּדְבָּרָא, וְגִבּוֹרֹן דְאַתְעִבִּידָא לָנָא, חֲזִיתָא בְּעֵינֶיךָ.

לב וַיְהִי, אָרִי תִיזִיל עֲמָנָא: וַיְהִי טַבָּא הַהוּא, דִּיּוֹטִיב יי עֲמָנָא וְנוֹטִיב לָךְ.

לד וַעֲנָן יִקְרָא דִי מִטַּל עֲלוֹיהוֹן, בִּימְמָא, בְּמִטְלֵהוֹן, מִן מִשְׁרִיתָא.

לה וַעֲנָן ה' עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנֹסְעֵם מִן־הַמַּחֲנֶה:

לז וַעֲנָן ה' עָלֵיהֶם יוֹמָם: שְׁכָעָה עֲנָנִים כְּתוּבִים בְּמִסְעֵיהֶם: אַרְבַּע מֵאֲרַבַּע רוּחוֹת וְאֶחָד לְמַעַלָּה וְאֶחָד לְמַטָּה וְאֶחָד לִפְנֵיהֶם, מִנְּמוֹךְ אֶת הַגְּבִיָּה וּמַגְבִּיָּה אֶת הַנְּמוֹךְ וְהוֹרֵג גִּזְעִים וְעֹקְרֵבִים. מִן הַמַּחֲנֶה: מִמְּקוֹם חֲנִיתָן:

לח וַעֲנָן יְהוָה עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנֹסְעֵם מִן־הַמַּחֲנֶה:

לט וַעֲנָן ה' עָלֵיהֶם יוֹמָם: שְׁכָעָה עֲנָנִים כְּתוּבִים בְּמִסְעֵיהֶם: אַרְבַּע מֵאֲרַבַּע רוּחוֹת וְאֶחָד לְמַעַלָּה וְאֶחָ